

Uygulama Önerisi 2440-2:

Hassas Bilgilerin Hiyerarşi İçindeki ve Dışındaki Kişilere İletilmesi (Mayıs 2010)

İlgili Ana Standart

2440 – Sonuçların Dağıtımı

İç Denetim Yöneticisi, görev sonuçlarını uygun taraflara dağıtmak zorundadır.

Yorum:

İç Denetim Yöneticisi veya görevlendirdiği denetçi, nihai görev raporunu yayımlanmadan önce gözden geçirerek onaylar ve kime ve nasıl dağıtılacağına karar verir.

1. İç denetçiler, sıklıkla kurum için önemli olan veya önemli potansiyel sonuçlar doğurabileceği öngörülen son derece hassas bilgiler elde edebilir. Bu bilgiler, kamu sağlığını veya güvenliğini tehlikeye atan teşhir, tehditler, belirsizlikler, hileler, kayıplar ve kötü yönetim, yasadışı faaliyetler, gücün kötüye kullanımı, suiistimaller veya başka hatalarla ilgili olabilir. Ayrıca, bu konular kurumun itibarını, imajını, rekabet gücünü, başarısını, sürekliliğini, piyasa değerlerini, yatırımlarını, maddi olmayan duran varlıklarını veya kazançlarını olumsuz olarak etkileyebilir.
2. Yeni bilgilerin önemli ve güvenilir olduğunu düşündüğünde, iç denetçinin bu bilgileri Standart 2060 ve Uygulama Önerisi 2060-1'a uygun olarak - zamanında- üst yönetime ve Yönetim Kurulu'na iletmesi gerekir. Bu iletişim, iç denetçi için genellikle normal hiyerarşik ilişki dahilinde gerçekleşir.
3. Bu görüşmelerden sonra, eğer İç Denetim Yöneticisi, üst yönetimin kurumu kabul edilemez bir riske maruz bıraktığı ve uygun önlemleri almadığı sonucuna varırsa, bu bilgileri ve görüş farklılıklarını Standart 2600'a uygun olarak Yönetim Kurulu'na sunması gerekir.
4. Tipik hiyerarşik iletişim senaryosu belirli tipteki hassas olaylar için yasalar, yönetmelikler veya müşterek uygulamalar nedeniyle hızlandırılabilir. Örneğin halka açık menkul kıymetleri bulunan bir kurumun hileli finansal raporlama yaptığının kanıtlanması durumunda, üst yönetim ve İç Denetim Yöneticisi alınması gereken önlemler konusunda mutabık olsa dahi, yerel düzenlemeler, yanıltıcı finansal raporlara yol açabilecek şartlar hakkında Yönetim Kurulu'nun acilen bilgilendirilmesini öngörebilir. Bazı yargısal sistemlerde yasa ve düzenlemeler menkul kıymetler, gıda, ilaç veya çevre yasalarının ihlalinin yanı sıra kamu görevlilerine, tedarikçilere veya müşterilere rüşvet verilmesi veya uygunsuz ödemeler yapılması gibi diğer yasadışı eylemlerin tespitinde Yönetim Kurulu'nun bilgilendirilmesi gerektiğini belirtir.
5. Bazı durumlarda, bir iç denetçi, bilginin normal hiyerarşi dışındaki kişilere veya kurum dışına iletilmesine karar vermekte ikilemele karşılaşabilir. Bu iletişim genellikle "ihbar" olarak nitelendirilir. Olumsuz bilgileri kurum içinde ancak iç denetçinin normal hiyerarşi dışındaki birine açıklama eylemi iç ihbar olarak nitelendirilirken, olumsuz bilginin bir kamu kurumuna veya kurum dışında başka bir otoriteye açıklanması dış ihbar olarak nitelendirilir.
6. İhbarda bulunanların çoğu, yasa dışı veya diğer uygunsuz faaliyet iddialarının araştırılması ve uygun önlemlerin alınması açısından kurumun politika ve mekanizmalarına güveniyorlarsa normal hiyerarşi dışında olsa bile, hassas bilgileri kurum içinde ifşa ederler. Ancak, hassas bilgilere sahip bazı kişiler işverenlerinin veya iş arkadaşlarının misilleme yapacağından korkarlarsa, konunun uygun bir şekilde araştırılacağı konusunda şüpheleri varsa, konunun örtbas edileceğine inanıyorlarsa veya kurum ya da toplum içindeki insanların sağlığını, güvenliğini veya refahını tehlikeye atacak yasadışı veya uygunsuz bir faaliyete ilişkin kanıta sahiplerse bu bilgileri kurum dışına taşımaya karar verebilirler.

7. İç ihbar seçeneğinin tercih edildiği bir durumda, iç denetçi, gördüğü riski normal hiyerarşi dışındaki kişi veya gruplara iletmenin alternatif yollarını değerlendirmek zorundadır. Bu yaklaşımlarda ortaya çıkabilecek riskler ve sonuçlar nedeniyle iç denetçinin her muhtemel eylemin avantaj ve dezavantajlarını da değerlendirmesi ve verdiği sonuçların kanıtını ve makul olup olmadığını anlama konusunda dikkatle hareket etmesi gerekir. Bu hareketin benimsenmesi üst düzey yönetim veya Yönetim Kurulu'ndaki kişiler tarafından sorumlu eylemle sonuçlandırılabilir.
8. Birçok yargısal sistem, bir müfettişi, diğer bir kamu görevlisini veya ombudsmanı bilgilendirmek üzere, yasadışı veya etik olmayan eylemler hakkında bilgi sahibi kamu görevlileri gerektiren yasalara veya düzenlemelere sahiptir. İhbar eylemleriyle ilgili bazı yasalar, belirli türdeki uygunsuz faaliyetlerin açığa çıkarılması konusunda vatandaşlarını korur. Bu yasa ve düzenlemelerin kapsadığı faaliyetler aşağıda listelenmiştir;
  - Yasal yükümlülüklerle uyumla ilgili suçlar veya başka itaatsizlikler
  - Adli hata olarak nitelendirebilecek hareketler
  - Bireylerin sağlığını, güvenliğini veya refahını tehlikeye sokacak hareketler
  - Çevreye zarar veren hareketler
  - Yukarıdaki faaliyetlerden her hangi birini gizlemeye veya üstünü örtmeye yönelik faaliyetler

Bazı yargısal sistemler çalışanlara hiçbir rehberlik veya koruma sunmaz ya da sadece kamu (örneğin hükümet) çalışanlarına sunar.

9. İç denetçinin kurumun faaliyet gösterdiği çeşitli yargısal sistemlerdeki yasa ve düzenlemelerden haberdar olması gerekir. İhbarın hukuki yönleri hakkında bilgi sahibi olan hukuk danışmanı bu sorunla karşılaşan iç denetçilere yardım edebilir. İç veya dış ihbarlarla uğraşmanın yasal gerekleri veya sonuçları hakkında şüphesi bulunan iç denetçinin her zaman yasal tavsiye alması gerekir.
10. Birçok meslek kuruluşu, üyelerini yasadışı ya da etik olmayan faaliyetleri açıklamaktan sorumlu tutar. Bir mesleğin ayırt edici işaretlerinden birisi de kamuya karşı geniş sorumluluklar benimsemesi ve genel refahı korumasıdır. IIA üyeleri ve tüm sertifikalı iç denetçiler, yasal gerekliliklerin incelenmesine ek olarak, IIA'nın Etik Kurallarında belirtilen gereklilikleri takip etmek zorundadır.
11. İç denetçinin, tüm kanıtları ve ulaştığı sonuçların uygunluğunu dikkatli bir şekilde değerlendirmek ve kurumun çıkarlarını, paydaşlarını, toplumu ve toplumsal kuruluşları korumak için ilave önlemlere ihtiyaç olup olmadığına karar vermek gibi profesyonel bir görevi ve etik bir sorumluluğu vardır. Ayrıca iç denetçinin, bilginin değerine ve sahipliğine saygı göstermek ve yasal ve mesleki bir zorunluluk olmadıkça, uygun yetkisi olmaksızın açıklamaktan kaçınması için IIA'nın Etik Kuralları'nda düzenlenen gizlilik görevini göz önünde bulundurması gerekir. İç denetçi, bu değerlendirme sürecinde, hukuk danışmanının ve eğer mümkünse diğer uzmanların tavsiyelerini arayabilir. Bu görüşmeler hem koşullar üzerinde farklı bakış açıları geliştirmek hem de olası eylemlerin muhtemel etki ve sonuçları hakkında görüş sunmak açısından faydalı olabilir. İç denetçinin, bu karmaşık ve hassas durumu çözmek için aradığı yöntem misillemlere ve potansiyel sorumluluk doğmasına yol açabilir.
12. İç denetçi, işverene karşı yükümlülükleri hakkında mesleki bir karar verir. Normal hiyerarşi dışındaki kişilerle iletişime geçme kararının, yapılan yanlışlıkların önemli, inandırıcı delillerle desteklendiği ve yasa ya da düzenlemenin emredici hükmü veya mesleki ya da etik yükümlülük gereği başka önlemlerin alınması gerektiği gibi sağlam düşüncelere dayanması gerekir.